

Egenkontrollprogram för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter

Enligt Lag (2021/22:200) om tobaksfria nikotinprodukter

Värt att veta om egenkontrollprogram för tobaksfria nikotinprodukter

Du som tänker sälja tobaksfria nikotinprodukter till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med bestämmelserna i Lag (2021/22:200) om tobaksfria nikotinprodukter. Du ska dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör bland annat beskriva försäljningsställets rutiner för att kontrollera ålder, marknadsföring och märkning. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid en tillsynskontakt. När du anmäler försäljning av tobaksfria nikotinprodukter till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

Dina lämnade personuppgifter kommer att registreras och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen (GDPR). För mer information gå till sidan 6 - [Information om behandling av personuppgifter](#).

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Gatuadress	
Postnummer och postort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/personnummer
--	----------------------------------

Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram för tobaksfria nikotinprodukter kan innehålla. Hjälptexten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och kryssrutorna är förslag på rutiner som kan vara ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen. Det finns också tips på information som inte är försäljningsregler men som kan vara bra att känna till och en hjälp för dig och din personal.

Information om åldersgränsen 18 år

För att informera om förbudet att sälja eller lämna ut tobaksfria nikotinprodukter till någon som inte har fyllt 18 år ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället. Skylten ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar eller dekaler om åldersgränsen 18 år placerade på försäljningsstället?

- ☐ Vid kassan
- ☐ På entrédörren
- ☐ På beställningsterminal/varuautomat
- ☐ Annat:

Rutiner för ålderskontroll

Den som säljer eller lämnar ut tobaksfria nikotinprodukter ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Personen som säljer eller lämnar ut varan, exempelvis expediten i kassan, är personligen ansvarig för att ingen under 18 år får köpa tobaksfria nikotinprodukter. Det betyder att den som vid försäljning överlämnar dessa varor till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation.

Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ung persons ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får varan inte säljas eller lämnas ut. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att varan kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

- ☐ Vid tveksamhet om kundens ålder efterfrågas legitimation.
- ☐ Kundens ålder kontrolleras via födelsedata på legitimationen.
- ☐ En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
- ☐ Personalen rekommenderas att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under ____år.
- ☐ Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år, så nekas köp.
- ☐ Om kunden inte visar legitimation på begäran, så nekas köp.
- ☐ Om personalen misstänker att tobaksfria nikotinprodukter är avsedd för någon som är under 18 år, så nekas köp.
- ☐ Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- ☐ Annat:

Alla tobaksfria nikotinprodukter som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, internet eller liknande.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, internet eller liknande?

- ☐ Detta är inte aktuellt.
- ☐ Poletter eller liknande till automat säljs i kassan där personalen gör ålderskontroll.
- ☐ Vid köp i automat kontrolleras åldern via bankkort eller liknande.
- ☐ Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt.
- ☐ Ålderskontroll vid köp på internet görs via bankkort eller liknande.
- ☐ Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
- ☐ Försändelser via post innehåller uppgifter om att varan inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.
- ☐ Annat:
- ☐

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

Finns det situationer då det är problematiskt att följa bestämmelserna om åldersgränsen? Vilka?

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om köparen inte kan visa eller inte vill lämna legitimation?

- ☐ Vi informerar personalen om risker som kan uppstå i samband med tobaksfria nikotinprodukter och ger förslag på hur dessa kan hanteras.
- ☐ Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.
- ☐ Annat:

Stöd och utbildning av personal

En näringsidkare som säljer tobaksfria nikotinprodukter till konsumenter ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att de ska kunna följa Lag (2021/22:200) om tobaksfria nikotinprodukter och anslutande föreskrifter. Det är också viktigt att all personal som arbetar i kassan och lämnar ut tobaksfria nikotinprodukter känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen.

På vilka sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll, deras personliga straffansvar och övriga bestämmelser vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter?

- ☐ Vid anställning av ny personal
- ☐ Personalmöten
- ☐ Informations- och utbildningsmaterial
- ☐ Intern utbildning
- ☐ Extern utbildning

Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter?

- ☐ Vid nyanställning.
- ☐ Minst en gång per år.
- ☐ Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information & utbildning till personalen (se bilaga 2).
- ☐

Annat:

Lag (2021/22:200) om tobaksfria nikotinprodukter ställer inga krav på åldern hos den som står i kassan och säljer tobaksfria nikotinprodukter. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell

möjlighet att vägra sälja tobaksfria nikotinprodukter till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år, och unga anställda bör därför få särskilt stöd.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning av tobaksfria nikotinprodukter?

- ☐ Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
- ☐ Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
- ☐ Annat:

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testar om det går att handla tobaksfria nikotinprodukter utan att visa legitimation. Syftet är förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Definition av tobaksfria nikotinprodukter

I förarbetena framkommer att en tobaksfri nikotinprodukt inte får innehålla tobak. Med tobak avses blad och andra naturliga, bearbetade eller obearbetade delar av tobaksväxter. Produkten ska däremot innehålla nikotin. Med nikotin avses nikotinhaltiga alkaloider. Innebörden av begreppen tobak och nikotin har sin motsvarighet i artikel 2 första respektive nittonde punkten i tobaksproduktdirektivet (2014/40 EU). Nikotinet ska vara avsett att konsumeras. Nikotinhaltiga produkter som inte är avsedda för konsumtion omfattas inte av lagen (prop. 2021/22:200 s. 262).

Har ni någon rutin för att säkerställa att en tobaksfri nikotinprodukt är korrekt märkt? I så fall, vilken?

- ☐ Vi utbildar personalen om hur tobaksfria nikotinprodukter ska vara märkta.
- ☐ Vi kontrollerar att tobaksfria nikotinprodukter är korrekt märkta i samband med inköpet.
- ☐ Vi kontrollerar att tobaksfria nikotinprodukter är korrekt märkta i samband med uppackning i butiken.
- ☐ Om märkningen av tobaksfria nikotinprodukter ser annorlunda ut så gör vi en extra kontroll. ☐ Om tobaksfria nikotinprodukter inte är korrekt märkta så tar vi bort dem från försäljningsstället och kontaktar leverantören.
- ☐ Annan åtgärd:

Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksfria nikotinprodukter inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla tobaksfria nikotinprodukter till försäljning och genom kommersiella meddelanden i tobaksfria nikotinprodukters närhet. Meddelandena får inte vara påträngande eller uppsökande och de får inte uppmana till bruk.

Har ni någon rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten? I så fall, vilken?

Avvikelser

Du ska ha kontroll över din försäljning och även se till att din personal följer bestämmelserna. Det är viktigt att du åtgärdar brister som kan uppstå. Om bestämmelserna i lagen om tobaksfria nikotinprodukter eller anslutande föreskrifter inte följs kan kommunen besluta om administrativa sanktioner mot dig som näringsidkare för att du ska rätta till felen. Till exempel så kan kommunen förbjuda dig att sälja tobaksfria nikotinprodukter under en viss tid. Som ett stöd för dig själv kan du dokumentera vilka åtgärder du gjort, om en brist uppstår. Då blir det också lättare för dig att följa upp om bristen har rättats till.

Vilka åtgärder tas om det uppstår brister, såsom att bestämmelser i lagen eller att egenkontrollprogrammet inte följs?

☐ Personalen får en genomgång av försäljningsbestämmelserna.
☐ Vi tar kontakt med kommunen för att få informationsmaterial.
☐ Erfaren personal får särskilt ansvar för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter och för att stödja oerfaren personal. ☐ Andra åtgärder: |
|---|

Underskrift

Ort och datum
Underskrift (behörig firmatecknare)
Namnförtydligande

Information om behandling av personuppgifter

För att använda denna blankett kommer du att behöva ange följande personuppgifter:

- Personnummer
- Namn
- Postadress
- Telefonnummer
- E-postadress

Kommunen begär endast in de personuppgifter som är nödvändiga för att behandla det ärende som uppstår när du använder denna blankett.

Behandling av uppgifter under en tid

Dina personuppgifter kommer att vara tillgängliga för de som hanterar ditt ärende och under den tid som det finns behov av att behandla dem.

I handläggningen av ditt ärende kommer behandlingen av personuppgifterna ske i ett system som är i intern drift i Varbergs kommun.

Rättsligt stöd

Rättsligt stöd för behandling av personuppgifter i denna blankett är:

- Allmänt intresse eller myndighetsutövning

Personuppgiftsansvarig

Personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som behandlas i denna blankett är Socialnämnden, e-postadress: kommun.falkenberg.se telefonnummer 0346-88 60 00

Mer information

Mer information om behandling av personuppgifter hittar du på Varbergs kommuns hemsida: [Behandling av personuppgifter - Falkenbergs kommun](#)

Bilaga 1

Berörda myndigheter

Folkhälsomyndigheten är central tillsynsmyndighet för frågor kring ålderskontroll och varningstexter. *Länsstyrelsen* ansvarar regionalt inom länet för samordning och tillsyn. *Kommunen* och *Polismyndigheten* ansvarar lokalt för omedelbar tillsyn över handeln med tobaksfria nikotinprodukter. *Konsumentverket* är central tillsynsmyndighet för frågor kring marknadsföring. *Skatteverket* ansvarar för frågor kring beskattning. I vissa fall är dock

Tullverket beskattningsmyndighet. *Tullverket* ansvarar bl.a. också för kontroll av åldersgräns vid införsel från EU-land och import från ett tredje land.

Mer information

Här kan du läsa mer om den nya lagen och beställa åldersdekaler:

[Tobaksfria nikotinprodukter — Folkhälsomyndigheten
\(\[folkhalsomyndigheten.se\]\(https://www.folkhalsomyndigheten.se\)\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/tobaksfria-riket/tobaksfria-nikotinprodukter)

Det är viktigt att din personal vet vilka regler som gäller vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter och varför reglerna finns. Ett sätt att försäkra sig om detta är att du informerar personalen minst en gång per år. Ny personal bör dessutom få en genomgång när de anställs. Kom ihåg att både berätta vad lagen säger och beskriva hur era rutiner ser ut.

[illegible]